

Det spirar i rabatterna hemma hos trädgårdsingenjör Bodil Persson i Västra Tommarp utanför Trelleborg.

När Auris hälsar på har en köldknäpp med snö och isande vindar tillfälligt hejdat vårens framfart, men ett par soliga och milda dagar är allt som behövs för att de feta knopparna på buskar och träd ska spricka och byn på den sydsåkanska slätten bäddas in i skir vårgörnska.

TEXT: ULRIKA NILSSON FOTO: ANDRÉ DE LOISTED

Trygg oas för avkoppling

Hörselskadan gav Bodils trädgård ny form

BODIL PERSSON LIGGER I STARTGROPARNA och längtar efter att trädgårdssäsongen ska sätta fart ordentligt. Då kommer resultatet av ett omfattande grundarbete att märkas.

Utan att reflektera över det har hon skapat en trädgård som är anpassad för hennes behov som gravt hörselskadad. Hon har nu skrivit en uppsats om ämnet.

Uppsatsen skrev hon som examensarbete på trädgårdsingenjörprogrammet i Alnarp och idén fick hon hemma i den egna trädgården, när en besökare frågade varför hon hade placerat en sittplats så som hon gjort.

Fanns det någon tanke bakom placeringen?

Det fanns det förstås. Bänken hade hamnat där den gjorde, eftersom hon vill kunna se ingången.

- Men varför? undrade besökaren.
- Eftersom jag inte hör om någon kommer, svarade Bodil.

Fri sikt åt alla håll

Bodil Persson är gravt hörselskadad sedan cirka sju år tillbaka och har hörapparater på båda öronen. Frågorna från besökaren blev något av en aha-upplevelse för henne. Hon hade inte tänkt på att det var så konkreta behov som styrde utformningen av trädgården.

Bodil Persson och hennes man "blev med trädgård" för nio år sedan, när de

köpte villan med 1 700 kvadratmeter tomt i Västra Tommarp.

- Då bestod tomten i stort sett bara en gräsmatta. När jag började arbeta i den föll det sig naturligt att jag ville ha uppsikt åt alla håll.

Det går således att se mellan trädgårdens olika "rum", antingen genom grönskan eller över den.

- Att jag har fri sikt gör att jag känner mig trygg här. Om jag slipper överraskningar är jag trygg och kan slappna av. Då ger trädgården den avkoppling som den är tänkt att ge.

När en bil kör in på familjen Perssons uppfart krasar det i singeln.

- Hade det varit en annan beläggning,

BODIL PERSSON

ÅLDER: 38 år
FAMILJ: Maken Mats Persson (de gifte sig i somras i bykyrkan ett stenkast från sitt hem) och sonen Linus 7 år
BOR: Västra Tommarp utanför Trelleborg.
YRKE: Trädgårdsingenjör med firma inom trädgårdsdesign samt löne- och personaladministratör på ett företag som i huvudsak tillverkar tryckfärger.
INTRESSEN: Trädgård, inredning, loppisfynda, matlagning, vistas i naturen.
ÖVRIGT: Utövar Qi-gong eller njuter av en god maltwhisky för att koppla av. Nybliven sekreterare i HRF Trelleborg-Vellinge och ersättare i Skåne distriktet.

som stenplattor, asfalt eller gräs, hade jag inte kunnat höra när det kommer någon, men nu kan jag höra att det krasar och vet att vi har besök. Det är enda vägen in, förklarar hon.

Dubbla häckar mot bullret

Viktigt var också att skärma av ljudet från vägen framför tomten, där det passerar många bilar morgnar och eftermiddagar. För en hörselskadad person är trafikbullret ännu mer störande, eftersom hörapparaterna inte kan sova bort de oönskade ljuden utan i stället förstärker dem.

Bodil löste det med dubbla häckar, en vintergrön liguster och en spireahäck. För att ytterligare isolera från trafikljud har

hon dessutom planterat flera träd, ett miniwoodland som hon kallar det, i den delen som ligger närmast vägen.

Bodil Perssons hörsel började försämrans när hon var runt 20 år.

– Det var på hälsokontrollen på min första arbetsplats som jag först fick veta att jag hörde dåligt. Jag hade inte haft en tanke på det, tyckte inte att jag hade några problem.

Trots en rejäl nedsättning i diskantfrekvenserna, de ljusa tonerna, fortsatte Bodil som om hon var fullt hörande.

I samband med att hon fick barn sjönk dock hörselkurvan ytterligare.

– När jag började jobba efter mammaledigheten, märkte jag att jag hade svårt

att höra vad folk sa, även på bara någon meters avstånd. Jag kunde inte följa samtal i fikarummet eller höra vad som sades på möten, inte ens om jag vände bästa örat till.

Turbulent på arbetet

Bodil fick remiss till hörselvården och hörapparater provades ut.

– Jag har egentligen aldrig fått någon förklaring till skadan, bara att den sitter i innerörat. Vid senaste hörselmätningen hade inte kurvan sjunkit, men däremot hade taluppfattningen försämrats. Det jobbigaste är att inte kunna få någon prognos för framtiden, tycker hon.

Arbetet på en avdelning för teknisk

forts. _____

Förberedelser. Även sydsåkiskt klimat kan vara för bistert ibland. Under den kalla årstiden tillbringar därför Bodil en del tid i växthuset, där köldkänsliga växter drivs fram.

”Ingen hade tänkt på utomhusmiljöns betydelse för hörselskadade förut.”

Hemmaodlat bullerskydd. Bodil Perssons dubbla häckar skyddar inte bara mot gårdens buller.

kundtjänst ställde stora krav på hörseln, det var många telefonkontakter ibland 40–50 samtal per dag. Samtidigt var det en turbulent tid på företaget med uppköp och omorganisation och Bodil fick nya arbetsuppgifter nu med titeln Product & Marketing Coordinator och den tjänsten ställde ännu högre krav, med bland annat många konferenser där huvudspråket var engelska. Hon brände ut sig, blev sjukskriven och åt antidepressiva mediciner i ett och ett halvt år.

– Trädgården var min fristad under den tiden, när hörseln försämrades, jag fick hörapparater, var nybliven förälder, arbetsplatsen organiserades om och 50 personer varslades om uppsägning, berättar hon.

Hon fick också gå en rehabiliteringskurs på Hörsel- och Dövenheten i Lund.

– Kursen blev en vänd-

punkt. Jag fick en förklaring till varför jag mårde som jag gjorde och varför jag var så trött. Jag hade inte förstått att jag hörde så dåligt – mitt audiogram var bland de sämsta av deltagarna – och att jag lade så mycket energi på att höra, att det var ett ständigt dubbelarbete jag gjorde.

– Det var också skönt att träffa andra med samma problem. Innan dess hade jag känt mig så ensam. Vi var åtta yrkesverksamma som gick tillsammans och vi har fortfarande viss kontakt.

Nödvändig förändring

Bodil insåg att hon inte kunde fortsätta som förut, hon måste förändra sitt liv.

När beskedet kom om att hennes avdelning skulle flyttas till Tyskland och att personalen skulle bli uppsagd kände Bodil därför att det var dags att gå vidare. Hon beslutade sig för att börja läsa trädgårdsingenjörprogrammet vid Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp.

– Sedan blev jag ändå inte uppsagd, utan omplacerad till personalavdelningen. Men då hade jag bestämt mig för att studera och tog tjänstledigt, säger hon.

På Alnarp hade en tidigare hörselskadad elev ”banat väg” för Bodil så till vida att de flesta föreläsare var vana att använda mikrofon och det fanns hörselslinga i en av lektionssalarna.

Bodil hade anteckningshjälp, men tyckte att grupparbetena var besvärliga.

Väckte intresse

Bodils examensarbete gick ut på att skapa en anpassad utemiljö för Silviaskolan i Hässleholm, en skola för hörselskadade elever.

– Alla som jag hade kontakt med under arbetet tyckte att det var ett spännande ämne. Ingen hade tänkt på utomhusmil-

trafikbullret från landsvägen. De bildar även en sval och spännande gångstig i utkanten av träd-

jöns betydelse för hörselskadade förut och jag mötte ett stort intresse bland elever och lärare och även bland personalen på Hörsel- och dövheten.

Hon har fått besked om att Silviaskolan kommer att genomföra projektet med utgångspunkt ifrån Bodils förslag under 2009.

Hitta livsstil

Efter examen har hon fått i uppdrag att formge flera privatpersoners trädgårdar och hon hoppas kunna ta ännu fler uppdrag framöver i den firma hon startat.

Arbetet på personalavdelningen fortsätter hon på deltid så länge.

– Det är en helt annan sak att arbeta hemma, i min egen takt, säger hon och visar upp några välgjorda skisser på villatomter.

Hon hoppas att kunskaperna om hörselskadades behov ska spridas till kommuner och andra instanser som ansvarar för

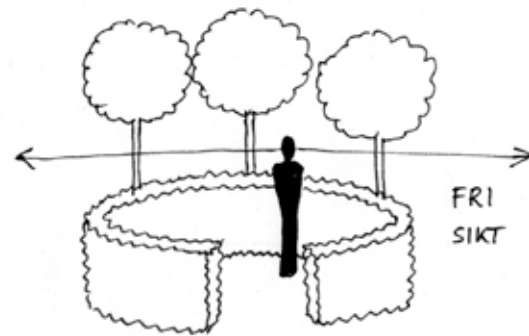
offentliga miljöer såsom parkområden.

– Jag tycker också det skulle vara intressant att forska mer om olika växters bullerdämpande effekt, säger hon.

För att vara så ”nybliven” hörselskadad har Bodil kommit långt i förändringsprocessen. Hon tycker att hon sakta är på väg att hitta en livsstil som passar hennes behov och har skaffat strategier för att orka med.

– Jag måste välja var jag vill lägga min energi. Om jag åker till Ikea eller en stormarknad en lördag förmiddag så vet jag att jag att resten av den dagen är förstörd. Då är det bättre att vara ute i trädgården och må bra. ●

Fotnot: Examensarbetet ”Trädgårdsdesign för hörselskadade...” kan laddas hem från webbsidan <http://ex-epsilon.slu.se/archive/00002053/>

Tips för trädgården

- Se till att i möjligaste mån ha ”fri sikt” i din trädgård, så att du kan se det du inte hör, till exempel personer som vill påkalla din uppmärksamhet.
- Skärma av trädgården utåt så att du slipper störande ljud/buller.
- Stäng av så att det bara finns en väg in. Då blir det lättare att hålla koll om någon kommer (= mer avkoppling för dig).
- Grusgångar kan vara ett bra sätt att ge den hörselskadade möjlighet att höra om någon kommer gående.
- Trafikbuller kan skämmas av med skärmar, dubbla häckar, träd och buskar. (Se illustration längst ner.)
- Porlande vatten kan orsaka störande ljud och bör undvikas vid sittgrupper, där man ska kunna samtala. Däremot kan sådana ljud vara maskerande eller avkopplande för personer med tinnitus.
- Vindspel och andra saker som orsakar ljud kan också vara störande. Linda

flagglinan ordentligt om flaggstången!

- Bersåer kan skärma av ljuden extra kring en sittgrupp.
- Sittplatser för flera bör vara utformade så

att man kan sitta mitt emot varandra och *inte* på

en rad, som på bilden till vänster.

Försök förstärka upplevelser för andra sinnen, till exempel smak, lukt och syn.

- Locka fram djuren så att de syns, till exempel med vattenbad/mat till fåglarna, lavendel till humlorna.

Fakta och skisser: Bodil Persson

